

**BIG
BROTHER
AWARDS
26.01.2012 - 20u30**

Big Brother zit overal! Heel wat instellingen, personen of organisaties nemen het niet zo nauw met de privacy van de burgers. De Liga voor Mensenrechten en La Ligue des droits de l'homme hebben een aantal kandidaten op een rijtje gezet die het recht op privacy niet respecteren. Hieronder vindt u het dossier van één van de kandidaten.

Vrije
Universiteit
Brussel

BLACKLISTS

Safe Party Zone is een label dat door de stad Kortrijk werd opgesteld om aan te geven dat de organisatoren van een bepaalde fuif sterk inzetten op veiligheid. Zo kan het label enkel maar verkregen worden indien men de opleiding omtrent veilig organiseren gevolgd heeft (de zogenaamde “fuifbuddy” opleiding) en aan de ingang van de zaal software gebruikt om gekende amokmakers de toegang tot de fuif te ontzeggen¹.

Het blijkt de eerste in een reeks van soortgelijke demarches te zijn. Wanneer jongeren het op openbare plaatsen te bont maken, is de roep om gericht optreden namelijk groot. De politici verdringen vervolgens elkaar om de strafste maatregelen aan te kondigen. Zo stelde Minister van Binnenlandse Zaken, Annemie Turtelboom, voor om relschoppers in het Bloso-centrum van Hofstade vanaf de eerste overtreding de toegang tot het domein, en zelfs alle andere recreatiedomeinen, te ontzeggen².

Het ligt in de lijn van de verwachtingen, zeker gezien het succes van de Safe Party Zones en de grote interesse van andere steden ervoor, dat deze evolutie zich in de toekomst verder zal manifesteren. Gaat het hier nu om een grotere waakzaamheid van de overheid en strenger optreden tegen delinquenten of om een ongeziene inbreuk op de privacy en een stapje dichterbij Orwell’s Big Brother maatschappij?

Dit dossier is opgebouwd uit drie delen. Het grootste stuk zal het Safe Party Zone concept behandelen, qua historiek, concept, procedure en evaluatie. Daarnaast wordt ook een snelle blik geworpen op de gelijkaardige situatie in het Bloso-recreatiedomein te Hofstade. Ten slotte volgt er een conclusie.

SAFE PARTY ZONE

Historiek

Het Safe Party Zone concept werd bedacht door het stadsbestuur van Kortrijk voor fuiven georganiseerd door jeugdverenigingen. Het project werd voorgesteld in mei 2010 en uitgetest vanaf oktober van datzelfde jaar.

Men stelde voornamelijk veel problemen vast in de uitbating van de Kleizaal (capaciteit 3200 bezoekers). Deze zaal wordt gebruikt voor de organisatie van fuiven, waarvan de organisator

¹ X., “Safe Party Zone. Fight for the right to party”, *Kenniscentrum Vlaamse Steden* 2011, <http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/overhetkenniscentrum/Nieuwsbrief/Documents/2011/Safe%20Party%20Zone%20-%20VSG1.pdf>.

² X., “Turtelboom wil zwemverbod voor relschoppers”, *De Redactie* 27 april 2011, <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.1011401>.

dus wekelijks kan wijzigen. Het gevolg was dat een klein groepje van onverbeterlijke relschoppers week na week opnieuw hun gang konden gaan en de boel op stelten zetten. De Kleizaal besloot dan zelf om een private securityfirma in te huren en toegangsverboden uit te vaardigen. Dit systeem bleek echter niet waterdicht. Er gebeurden veel herkenningfouten, er was geen eenvormige procedure en de kosten voor de security swingden de pan uit.

Deze situatie was niet langer werkbaar en men heeft dan besloten de exploitatie van de Kleizaal stop te zetten en over te gaan naar een publiek private samenwerking. Het is in dat kader dat men het Safe Party Zone project heeft geïntroduceerd.

Concept

Het label is alleszins breder dan enkel datgene dat de media haalde en het bestaat uit twee grote luiken. Allereerst is er de verplichte “fuifbuddy”-opleiding die door minstens één lid van de vereniging gevolgd moet worden. De opleiding behandelt niet alleen het veilig organiseren van grote events, maar bevat ook een training in EHBO en crowd management, een sociale vaardigheidswerkshop, een drugsproducten-informatiesessie en een uiteenzetting betreffende de privacywetgeving. Het is dus een allround opleiding, specifiek bedoeld om de veiligheid op grote evenementen te garanderen.

Daarnaast worden er verschillende computers ter beschikking gesteld door de stad, die instaan voor de identiteitscontrole aan de ingang. Elke bezoeker moet bij het binnengaan zijn identiteitskaart door het controleapparaat laten gaan. Een groen of rood lampje, naargelang de naam voorkomt op een “zwarte lijst”, licht vervolgens op en duidt op de al dan niet toegang tot het evenement. Het hele systeem is er dus op gericht dat de jongelingen hun identiteit kunnen bewijzen, er werd ook rekening gehouden met eventueel verlies of diefstal, zij het dat ook voorlopige identiteitsbewijzen in aanmerking genomen worden. Ook met betrekking tot niet-Belgen werd een uitzonderingsregel voorzien. De controleurs stellen een aantal gerichte vragen, om op die manier de identiteit te controleren.

De uiteindelijke bedoeling is een kwaliteitslabel toe te kennen aan fuiven, waar de veiligheid zo veel als mogelijk gegarandeerd blijkt. Dit moet zowel de (jonge) bezoekers als hun ouders gerust stellen.

Dit concept treedt uiteindelijk effectief in werking wanneer de jongeren zich verbinden, door de enkele aankoop van een ticket, tot het SPZ-huishoudelijk reglement dat een toegangsverbod voor 1 jaar kan opleggen aan amokmakers die de regels overtreden. De initiatiefnemers verdedigen deze vergaande procedure aan de hand van de uitgebreide publiciteit die rond het “SPZ concept” werd gevoerd. De feestgangers weten dus waartoe ze zich verbinden.

Naar aanleiding van de recente toepassing van het concept op het Kortrijkse festival Novarock nam de Liga voor Mensenrechten de proef op de som. Een eenvoudig bezoekje aan de website, verantwoordelijk voor de ticketverkoop, maakte snel duidelijk dat elke verwijzing naar het “SPZ concept” ontbreekt. Ook leek het voor de koper niet mogelijk om zich akkoord te verklaren met de huisregels alvorens tot betaling over te gaan. Dat heel wat jongeren dus pas aan de ingang van de fuifzaal het “SPZ concept”, en de mogelijks nadelige gevolgen, zullen leren kennen, lijkt erg waarschijnlijk. Dat het concept in theorie beter klinkt, dan in ze in de praktijk wordt uitgevoerd eveneens.

Procedure

Wanneer de security, organisator of politie vaststelt dat een bezoeker zwaar of herhaaldelijk de veiligheid van een andere feestvierder in het gedrang brengt, zij het door een zware vechtpartij, verboden wapens of verboden middelen zijn daar twee gevolgen aan gekoppeld. Enerzijds wordt de politie, indien nog niet betrokken, gewaarschuwd. Zij maken een proces-verbaal op dat zijn eigen gang gaat en de bestuurlijk officier kan al dan niet een bestuurlijk verslag overmaken aan de burgemeester. Anderzijds maakt de fuifcoach in samenwerking met de organisator een verslag op met het relaas van de feiten.

Via één van de twee trajecten (het bestuurlijk verslag of het verslag van de fuifcoach en organisator) kan de zaak worden overgemaakt aan de burgemeester. Die nodigt de betrokken persoon via aangetekend schrijven uit op een hoorzitting. Het schrijven maakt melding van een mogelijk toegangsverbod voor de Safe Party Zones en biedt de kans om zich door een raadsman te laten bijstaan. De amokmaker krijgt 14 dagen de tijd om zijn zaak voor te bereiden, het dossier ligt ter inzage bij Team Jeugd van het stadsbestuur.

Indien de persoon niet komt opdagen, en zich dus niet wenst te verdedigen, volgt automatisch een toegangsverbod. Is hij of zij echter wel aanwezig wordt de zaak behandeld. De relschopper kan worden vrijgesproken van schuld of een toegangsverbod van maximum 1 jaar worden opgelegd. De (negatieve) beslissing kan worden aangevochten bij de Raad van State en leidt er tevens toe dat de “zwarte lijst” wordt aangepast, zodat bij een volgende controle het rood lampje zal oplichten en de toegang aan de persoon geweigerd wordt.

Evaluatie

- Pro

Het lijkt weinig twijfel dat het Safe Party Zone concept uit oprecht goede bedoelingen voortspruit. Een stadsbestuur werd geconfronteerd met wekelijkse rellen, incidenten en ongewenst gedrag op fuiven en voelde zich genoodzaakt daar hardhandig tegen op te treden.

Het plan moet zeker ook niet eenzijdig verworpen worden. Zo is de “fuifbuddy” opleiding iets dat zeker mag en moet worden toegejuicht. Veel te vaak ontbreekt namelijk de gerichte kennis bij jongerenverenigingen om grootse fuiven of evenementen op poten te zetten, met alle gevaren vandien.

Tevens werd het label uiteindelijk, na eerdere waarschuwingen en aanpassingen, officieel goedgekeurd door de Privacycommissie³. De zogenaamde “goedmenende bezoekers” hun privacy wordt namelijk slechts minimaal geschonden, aangezien enkel naar een match gezocht wordt met personen die de volledige bovenstaande omschreven procedure doorlopen hebben. Voor de rest worden van hen dus geen identificatiegegevens bijgehouden of meegedeeld.

- **Contra**

Het systeem is echter niet zaligmakend en bevat een aantal ernstige pijnpunten.

Het **recht op privacy**⁴ van de **vermeende amokmaker**, in tegenstelling tot die van de andere bezoekers, komt namelijk wél ernstig in het gedrang. Is het bijvoorbeeld toegelaten voor privéorganisatoren om te weten welke personen in het verleden iets mispeuterd hebben? Zij kunnen volgens de Privacycommissie dergelijke gegevens slechts opvragen, mits er voldoende garanties bestaan dat de verkregen informatie niet zal worden doorgegeven. Werden dergelijke garanties intussen uitgewerkt, en zo ja, worden jongeren hier dan wel op een deftige manier over ingelicht bij aanvang van de screening? Het gaat per slot van rekening om gevoelige informatie die niet zomaar aan het publiek mag worden meegedeeld. Ook mede-bezoekers, wachtenden in de rij, zullen bijvoorbeeld kunnen zien dat iemand de toegang ontzegd wordt en dus dat hij blijkbaar wat op zijn kerfstok heeft. Naar analogie met strafbladen: die worden toch ook niet publiek bekendgemaakt?

Alle fuifgangers preventief aan een controle onderwerpen geeft overigens blijk van een collectief wantrouwen en plaatst het **vermoeden van onschuld**⁵ op de helling. Dit algemeen rechtsbeginsel vloeit voort uit de rechten van verdediging en komt in principe zelfs pas ter sprake wanneer iemand effectief voor een strafbaar feit vervolgd wordt. In dat geval bepaalt art. 6.2 van het EVRM dat “eenieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, voor onschuldig wordt gehouden totdat zijn schuld volgens de wet bewezen wordt”. Door dat vermoeden van onschuld dient de inverdenkinggestelde niets te bewijzen en zelfs niet op enigerlei wijze deel te nemen aan de bewijsvoering of aan de ontdekking van de waarheid. Zolang men zijn schuld niet kan bewijzen, is men per definitie onschuldig. Dit is allemaal pas van toepassing in het stadium dat iemand officieel in verdenking is gesteld. Net daar wringt

³ X., “Privacycommissie erkent degelijkheid van het Safe Party Zone-label”, *Stad Kortrijk* 14 januari 2011, <http://www.kortrijk.be/nieuws/privacycommissie-erkent-degelijkheid-van-het-safe-party-zone-label>.

⁴ Art. 8 EVRM.

⁵ Art. 6.2 EVRM.

het schoentje bij het Safe Party Zone idee. Iedereen, zonder onderscheid, wordt gecontroleerd vooraleer er van delinquent gedrag nog maar sprake is. Iedereen wordt bij wijze van spreken in verdenking gesteld en getoetst aan een “zwarte lijst”, zonder onderscheid. Het principe wordt hier met andere woorden in de tegenovergestelde zin toegepast en een fundamenteel grondrecht zonder verpinken geschonden.

Hierop verdergaand: systeem brengt ons weer een stapje dichterbij de **Big Brother maatschappij**, zoals geschetst door George Orwell in zijn meest bekende werk ‘1984’:

"There was of course no way of knowing whether you were being watched at any given moment. (...) It was even conceivable that they watched everybody all the time. (...) You had to live—did live, from habit that became instinct—in the assumption that every sound you made was overheard, and, except in darkness, every movement scrutinized."

Wanneer zelfs bij iets banaal als een fuif ieders identiteit preventief gecontroleerd wordt en er “zwarte lijsten” worden bijgehouden van occasionele herrieschoppers, benadert men het (extreme) voorbeeld van Orwell telkens weer iets meer. Iedereen verdacht, tenzij een positieve controle. Dat is het uitgangspunt van het label en dat is fundamenteel verkeerd.

Dat de stad Kortrijk met het “SPZ concept” op zoek ging naar een goedkopere oplossing om veiligheid op fuiven te garanderen mag daarenboven niet tot gevolg hebben dat al te laks wordt omgesprongen met de verplichtingen die een correcte uitwerking van identiteitscontroles met zich meebrengen. Wat op het eerste zicht wordt omschreven als een onschuldige toegangscontrole lijkt, zonder **aangepast wettelijk kader**, toch meer de vorm aan te nemen van een niet gelegitimeerde, stigmatiserende persoonscontrole.

Hetzelfde resultaat kan trouwens ook op **andere manieren** bereikt worden. Er mag principieel pas ingegrepen worden nadat de feiten zich hebben voorgedaan. Daarvoor dient net het security personeel dat, wanneer er zich incidenten voordoen, getraind is om snel en efficiënt in te grijpen. In plaats van investeringen in elektronisch en onpersoonlijk controlemateriaal, kan het stadsbestuur haar middelen ook daarvoor aanwenden.

Ten slotte lost deze maatregel het probleem allerm minst op. Door een groep hardleerse relschoppers van fuiven te bannen en hen als delinquenten te behandelen, gaat men hen ook bevestigen in die rol. Er zijn al meldingen van fuiven waar diegenen die niet werden toegelaten alles op stelten zetten net buiten de fuifzaal. Van een efficiënte aanpak is met andere woorden geen sprake. Men **verplaatst**, en in zekere mate verergert, de overlast enkel. Het is het grote probleem van de “zero tolerance” aanpak die zijn opgang maakt: hard en snel bestraffen is geen oplossing, maar een (onontkomelijk) gevolg van ontoelaatbaar gedrag. Het moet altijd gekoppeld zijn aan voorlichting, sensibilisering en remediemogelijkheden. Het meest efficiënte strafbeleid is inclusief en dat aspect wordt in deze aanpak compleet over het hoofd gezien.

HOFSTADE

Gebeurtenissen

Op maandag 25 april 2011 braken er zware rellen uit op het Bloso-domein in Hofstade⁶. Ruim 200 jongeren, voornamelijk van allochtone afkomst uit Brussel, begonnen een vechtpartij, sloten aanwezige politieagenten in en bekogelden hen met flessen en stenen. Drie agenten raakten gewond, meerdere naburige politieteams moesten worden ingeschakeld om het geweld onder controle te krijgen.

Het volgende weekend waren extra veiligheidsmaatregelen gepland, zoals extra personeel, politieagenten met honden en bewakingsagenten. Ook werd een gedeelte van de 'plas' afgebakend, opdat het volk beter in de gaten kon worden gehouden en beschermd kon worden⁷.

Reactie Turtelboom

Minister van Binnenlandse Zaken Annemie Turtelboom (OpenVLD) reageerde snel en krachtig. Ze stelde voor jongeren die amok maken in recreatiedomeinen op dezelfde manier te behandelen als voetbalhooligans (en overeenkomstig het systeem van de Safe Party Zones), nl. bij het binnengaan de bezoekers aan een identiteitscontrole onderwerpen, wanneer die persoon geregistreerd staat op een zogenaamde "zwarte lijst" wordt de toegang hem ontzegd.

Op korte termijn wenst Turtelboom de aanpak van de recreatiedomeinen te stroomlijnen. Ze stelde voor dat elk recreatiedomein een intern reglement aanneemt naar het voorbeeld van domein De Nekker in Mechelen. Wie zich daar eenmaal misdraagt, komt er de volgende keer simpelweg niet meer in.

Op iets langere termijn wil de minister nog een stap verder gaan: Het verbod om in één recreatiedomein nog langer binnen te gaan, zou meteen moeten worden uitgebreid tot alle andere domeinen en pretparken. Daarvoor wil ze een uitgebreide, centrale databank opstellen, wederom naar analogie met het systeem in werking voor voetbalhooligans.

De minister spreekt van "respect voor de privacy", maar ook van "de amokmakers eruit kunnen halen"⁸.

⁶ X., "Rellen op Bloso-domein Hofstade", *Knack* 25 april 2011, <http://www.knack.be/video/rellen-op-bloso-domein-hofstade/video-1194996664027.htm>.

⁷ X., "Extra veiligheidsmaatregelen na rellen in Hofstade", *Clint* 7 mei 2011, <http://www.clint.be/actua/binnenland/extra-veiligheidsmaatregelen-na-rellen-hofstade>.

⁸ X., "Turtelboom wil zwemverbod voor relschoppers", *De Redactie* 27 april 2011, <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.1011401>.

Evaluatie

De geplande aanpak van de situatie in Hofstade is uiteraard volledig analoog aan het Safe Party Zone concept en een uitloper van de bredere “zero tolerance” aanpak. De evaluatie ervan is dan ook gelijklopend.

Ook hier is de bedoeling eerbaar. Honderden gezinnen en jongeren die een dagje willen doorbrengen op een recreatiedomein zien hun vrije tijd verprutst door een (relatief) beperkte groep onruststokers. Het is zinnig en noodzakelijk om daar iets aan te doen en de situatie onder controle te houden.

Men doet dit echter op een manier die het recht op privacy en het vermoeden van onschuld zwaar met de voeten treedt, die weinig of geen rekening houdt met valabele alternatieven, die geen diepgaande oplossing van het probleem vormt, maar eerder leidt tot verplaatsing van de overlast. Ten slotte brengt ook dit ons weer een stapje dichterbij de alom gevreesde Big Brother controlemaatschappij.

CONCLUSIE

Wij concluderen uit de grondige analyse van het Safe Party Zone concept dat, hoewel de bedoelingen eerbaar en gegrond zijn en hoewel de aanpak gedeeltelijk rekening houdt met privacy bezorgdheden, er fundamenteel wat aan schort.

SPZ discrimineert en zorgt voor de automatisering van het strafbeleid. Het vormt geen échte oplossing voor de problemen waarmee veel recreatie instellingen vandaag geconfronteerd worden, aangezien het de overlast verplaatst eerder dan oplost. Het creëert een groep gefrustreerde jongeren, die in het verleden al bewezen hun frustraties niet op de meest constructieve manier te uiten. Ten slotte is het een aanfluiting van een aantal grondbeginselen in een rechtsstaat zoals het vermoeden van onschuld en het recht op privacy.

NUTTIGE LINKS

<http://www.kortrijk.be/safepartyzone>